

"Úgy hallottuk, megszületél,
Szegények királya lettél..."

- szolt a kisededhez József Attila, aki ugyancsak a fényt várta, amely világít a sötétségben.

Nagyapámtól úgy hallottam: mindenféle sötétségben.

De ki vagy te, én, ő? Mi mind? Kik vagyunk mi? És kik vagyunk karácsonykor?

A zöld fenyővel díszített karácsonyestén talán hallhatjuk sülyyedő harangjaink kongását. S a zengő kondulás lehet saját családjunk harangszava, a barátunké, a nemzeté. Vajon, a saját harangunk sülyyed-e, vagy csak a szomszédé, ahajt, pásztorian idilli falucskában, vagy panelházak rideg tövében?

S ha egy szomszéd nép harangja kondul...? "De uram, ki az én felebarátom, akinek szabad odaállnia az én karácsonyfám alá?"

Ugye, vannak harangjaink, amelyek megkondulnak...

Ugye, vannak?

"De mint a monda tóba fült harangja,
a mélyben él az ember-fájdalom.

Ha nem leszek, nem fogja tudni senki,
sorsomnak mennyi furcsa titka volt.

A hült sorok megannyi érckoporsó,
s a könyv, a könyvem gránit kriptabolt.

De túl romon, ha perce jön csodáknak,

a mély megkondul, mintha vallana

s a bolt alól harang-tisztán kicsendül

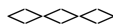
s magasra száll az ember dallama."

Ezt Áprily Lajos tudta ilyen gyönyörűen "Vallomás" című költeményében, 1926-ban.

A Szent Anna-tó regéje - Nagyapám szavai szerint - úgy végződött, hogy egy ember visszahozta a harangot. És a tó partján azóta "Úrangyalát" zengve zengi, harangszó száll a vidéken, a népet imára hívja.

Azt, hogy "könnyű lesz", nem mondja. De jóra hív, munkára hív, rossz múltat borító hangja a jövő tavaszt kondítja...

dcS

Nyíró József

Most már jöhetsz, Jézuska!

(részlet)

- A csendőrök... Tepej lábánál meglöttek.
- Meglöttek?
- Meg.
- Eltaláltak? - El.
- Hol?
- Itt a lapockám alatt.
- Azért vagy véres?
- Azért!

- Az elég nagy baj! - tekergette a fejét Ülkei Ádám, de eszébe sem jutott, hogy a sebet megnézzé, kimossa, bekösse. A meglőtt ember se mondta.

- A nyomodon mindjárt itt lesznek! - ijesztette Ádám.

- Igen, de esik a hó! - kacagott a gyilkos. - Kereshetnek.

- Akkor nincs baj! - könnyebbült meg Ülkei Ádám. - Füttözzél! - bízta a másikat.

- Nem fázom! - kuporgott Péter a tüzecke mellett.

- Nem ennél valamit? - kérdezte később Ádám.

- Nem vagyok éhes! - rázta a fejét a gyilkos.

Az idő telt. A szél kívül búgni kezdett s a hó omlott az égből. Ülkei Ádám kihallgatózott s elmosolyodott:

- Most már nem jön senki. Az ördög se találhat ide ebben az időben.

A gyilkos is örvendett.

- Ott az ágyam, lefekhetsz! - bízta Ádám. - Nyúgodd ki magadat!

- Nem alhatnám! - válaszolt Péter.

- A te dolgod! - vont vállat Ádám. Nézte a gyilkos ruháján a fekete vérmocskot.

- Mit gondolsz, megmaradsz, vagy megmurálsz?

- Neköm végem! - válaszolt egykedvűen a gyilkos.

- Csúf lövés volt! - tekergette a fejét Ádám.

- Csúf! - ismerte el a gyilkos is.

Ülkei Ádám meghányta-vetette magában a dolgokat, de sehogy se tudott zöldágra vergődni a gondolataival. Végül is kitalálta, hogy mi nyomja a lelkét.

- Az Istennek se értem a dolgodat, Péter! Minek a tűzlángjának nem tudtál ott ülni, ahol voltál, a jó meleg tömlemben, ahol minden kényelmed megvolt? Minek kellett kifutnod a bajba, nyomorúságba?

A gyilkos arcát hirtelen fény verte át. Forró volt a szava is, mikor bevallotta.

- A gyermek miatt!... Van félesztendeje, hogy semmi hírt sem kaptam felőle... Osztan itt van a szent karácsony is... Reám jött, hogy csenáljak neki kicsi karácsonyfát, jászolykát, Jézuskát s együtt énekelhessünk el mellette. Kicsi harisnya es kéne neki, csizmácska a télre, gunyácska, jó meleg kurticska... Hisze nincs senkije, ki gondoskodik róla.

- Hát ezért? - enyhült meg Ülkei Ádám.

- Ezért!

Ülkei Ádám nézte a tüzet s azt mondta keményen:

- Jól tetted, Péter, hogy megléptél! Reggel bémegeyek a faluba s kihozom a fiadat... Úgy-e, Dénöskének hívják?

- Annak! - hebegte boldogan a gyilkos, elszédülve a tűz mellett. - Aztán legyen, ami lesz! - motyogta, mert az ilyen félvad erdei emberek önmagukkal is beszélnek.

- Döljünk le legalább egy fertáj órára! - bízta Ülkei Ádám. - Eltött az üdő, nyugodjunk valamit!

A gyilkos engedelmesen nyúlt el a földön. Ádám is elszenderedett. Egyszer csak halja, hogy a gyilkos szólítja:

- Te Ádám!... Hallod-e?

- Mi baj? - riad fel Ádám. - Mi a fenének nem alszol?

- Nekem mennem kell!...

Így a gyilkos.

- Hova a szemed világába akarsz ilyenkor menni? - ásított álmosan Ádám.

- Én a másvilágra!

Ülkei Ádámnak kiszökött az álom a szemiből.

- Tán nem bolondultál meg? /.../

A gyilkos lázas szemekkel felnézett Ülkei Ádámra s szinte nyersenmondotta:

- Te, azt tudod-e, hogy ezör pengő van kitűzve a fejemre?

- Szép pénz! - üsmerte el Ádám
- Ez az ezör pengő legyen a tied, Ádám! - hagyakozott a gyilkos.
- Te, kinek gondolsz engem? - pattant fel Ádám.
- Ne járjon a szájad! - torkolta le a gyilkos. - Szólsz a jegyző úrnak s mindjárt kifizeti.
Ülkei Ádám tiltakozni akart, de már nem volt kivel veszekedni, mert a gyilkos hirtelen hanyatt dőlt s elkezdett torkaszakadtából énekelni. Azt fújta, hogy:

*"Csordapásztorok, midőn Betlehemben
csordát őriznek éjjel a mezőben,
éjjel a mezőben..."*

Ülkei Ádám tisztelettel lekapta a sapkáját s úgy hallgatta, hogy a gyilkos hogyan ünnepli a karácsonyt. Ének közben fel-felkiáltott:

- Dénöske!... Dénöske, lelkem fiam!...

- Hát mégis találkozott vere! - mondotta Ádám a meghatódottságtól sűrűre tűródött homlokkal. - Méges haza segítette az Isten!... Nem hala meg anélkül!...

Továbbad együtt örvendett a gyilkossal, kinek tömlöcben lenyírt feje verejtékben fürdött, száján folydogált a vére, de azért kacagott, borzasztóan tátott, fekete szájjal kiáltozott:

- Ni, milyen szép kicsi csizma, Dénöske!... Kicsi harisnya!... Nem fázol meg a télen bennük!... Várj, mert behívom édesanyádat es! Mári te, Maári!...

Ülkei Ádám borzongott.

Az asszonyt kiáltja, kit ő gyilkolt meg!...

A gyilkos önkívületében tovább játszott a karácsonyt, míg utolsó szavai belebugyborékkoltak a száján elötörő vérebe s egyszerre utolsót rugott a tűz mellett.

- E meghala! - vakarta a fejét Ülkei Ádám s csendesen ülve a holttest mellett, sokáig gondolkodott.

Mit fundált ki, mit nem, egyszer csak feláll, a katonaládája fenekéről kivesz egy ökörfejére való láncot, odalép a halotthoz s jó keményen összeköti vele a halott dermedő kezeit.

- Így ni! - mondotta setéten s öltözködni kezdett.

A bundát felöltötte, fogta a fejszét, a ház ajtaját békócsolta s mire pitymallott, már útban volt a falu felé.

Dél felé járt az idő, mikor megérkezett a község házára és haptákba vágta magát a jegyző előtt.

- Jelentem alásan, a gyilkos Pétert, ki megszökött a tömlöcből, az éjszaka sebesülten egymagam elfogtam, megkötöttem s most kérem a fejire kitűzött ezör pengőt!

A jegyző tisztességes ember volt, megundorodott a vérdíj utáni mohóságtól.

- Szégyellhené magát! Ráér még megkapni azt a pénzt!

- Nekem most kell! - csökönyösködött Ülkei Ádám.

- Miért olyan sürgős? - kérdezte kedvetlenül a jegyző.

-Neköm azért, - remegett a hangja a vad embernek - mert ma van karácsony este s én azt a pénzt a Péter árvájának szántam, Dénöskének... Szeretnék rajta kicsi csizmát venni, kicsi harisnyát, jó meleg posztó kurticskát, báránybőr sapkát, hogy meg ne fázzék a télen... Legalább annyi öröme legyen szegény árvának... Az a pénz úgylis a gyermeket illeti. Az apja az életével fizetett érte... Legalább az a pár krajcár maradjon utána. Senkinek nagyobb jussa nem lehet hozzá, mint annak az ártatlan gyermeknek. Legalább neki legyen karácsonya ebben a cudar világban!... Nincs igazam?...

Míg a jegyző reszkető kézzel a penna után nyúlt, hogy intézkedjék, a vad pásztor szálfegyenesen, büszkén körülnézett az irodában, hadd lám, van-e valaki, ki azt meri mondani, hogy neki nincs igaza!...

Mikor a pénzt megkapta s estére el is intézte, amit akart, a hóna alá szorította a csizmacskákat, kicsi harisnyát, kurticskát s büszkén felszólt az égbe:

Most már jöhetsz, Jézuska!...